

Hertog Janlezing 2020

Traditiegetrouw vindt in april de inmiddels zevende Hertog Janlezing plaats, en wel op woensdag 15 april 2020. Historica Barones Els Witte, emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel zal dit jaar de lezing verzorgen met de titel "Het verloren Koninkrijk", naar het gelijknamige boek van haar hand over het harde verzet van de Belgische orangisten tegen de revolutie in de periode 1828-1850.

foto: Barones Els Witte

Door de Belgische Revolutie van 1830 viel het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden uiteen in twee delen, waardoor ook Brabant over twee landen werd verdeeld. Maar in het nieuwe Koninkrijk België bleven duizenden mensen, ook afkomstig uit de Franstalige elites van het hele land, hun afhankelijkheid aan de verdreven Oranjedynastie cultiveren; sommigen tot aan de publieke verzoening van Willem II met Leopold I in het Europese revolutiejaar 1848.

Tot aan de vooravond van de revolutie in 1830 beschikte Willem I in België niet alleen over het zorgvuldig gecultiveerde beeld van 'vaderlijke vorst', maar vooral over een trouwe bestuurselite van ministers, ambtenaren en magistraten. Daarnaast kon hij rekenen op het officierenkorps, de vrijmetselarij en de intelligentsia, en op de ondernemers die profiteerden van de ruime markt die het Verenigd Koninkrijk met zijn koloniën bood. Els Witte beschrijft de rol van het orangisme in de verschillende pogingen tot staatsgreep en in de Tiendaagse Veldtocht, waarop telkens repressies volgden. Verder beschrijft zij de complexe organisatie van de beweging vanuit Den Haag die in het teken stond van de volhardingspolitiek van Willem I die veel geld

foto: het portret van Koning Willem I dat zich nog steeds in het stadhuis van Brussel bevindt

bleef uittrekken om zijn aanhangers en hun pers actief te houden. De heterogene oppositiebeweging kon in haar verzet tegen het Koninkrijk België steunen op een aantal gemeenteraden, met die van Gent als de meest opvallende. De beweging creëerde een eigen politiek-cultureel milieu, dat wel afbrokkelde naarmate de kansen op herstel verkleinden, maar dan nog vasthield aan een weemoedige cultus van het verloren koninkrijk en vooral van de patriarchale vorst.

Deze Hertog Janlezing zal plaats vinden op een toepasselijke locatie, in het gebouw waar thans het Regionaal Archief Tilburg is gehuisvest, midden in de binnenstad van Tilburg. De geschiedenis van dit gebouw gaat terug tot de Tiendaagse Veldtocht van 1831, toen er duizenden militairen tijdelijk in en om Tilburg gelegerd moesten worden. Bij gebrek aan vestingen en kazernes sliepen de meeste militairen bij inwoners thuis. Gedurende de hele Status-Quotijd (1830-1839) hield Tilburg min of meer het karakter van een legerplaats. Ook na 1839 bleven er militairen, temeer omdat met name kroonprins Willem meende dat in het zuiden vooruitgeschoven posten voor de landsverdediging moesten blijven bestaan. In 1841 werd daarom op zijn initiatief begonnen met het bouwen van drie stallen aan de Oisterwijksebaan-Sint Josephstraat (Tilburg) waarin ruimte was voor tweehonderd paarden. De inmiddels koning geworden Willem II betaalde uit eigen middelen ruim 31.000 gulden voor de

bouw van een kazerne met paardenstallen, en nog eens 21.000 gulden voor latere uitbreidingen en het onderhoud van de gebouwen. In 1842 werd de kazerne betrokken door twee eskadrons van het 4e Regiment Lichte Dragonders, een cavalerieonderdeel. Vanaf die tijd was Tilburg een echte garnizoensplaats en bleef dat tot 1856, toen de twee laatste eskadrons lancers uit de stad vertrokken.

foto: entree van de voormalige kazerne van Willem II

In 1851 werd het kazernecomplex door de erfgenamen van Willem II verkocht aan de gemeente Tilburg, die het in 1859 weer verkocht aan de firma BeKa, die er een textielabriek vestigde. De kazerne is tot nu toe de oudst bewaarde cavaleriekazerne van Nederland. Het nog resterende gedeelte van de voorbouw en het carrévormige stallencomplex werden in 1987 gerestaureerd. Sinds 1988 is er onder meer het Regionaal Archief Tilburg gevestigd.

Wanneer u deze bijzonder interessante lezing wilt bijwonen, kunt u zich aanmelden door een email te sturen naar info@brabantselandgoederen.eu. U ontvangt bij uw aanmeldingsbevestiging de routebeschrijving naar het Regionaal Archief. Wacht niet te lang met aanmelden,

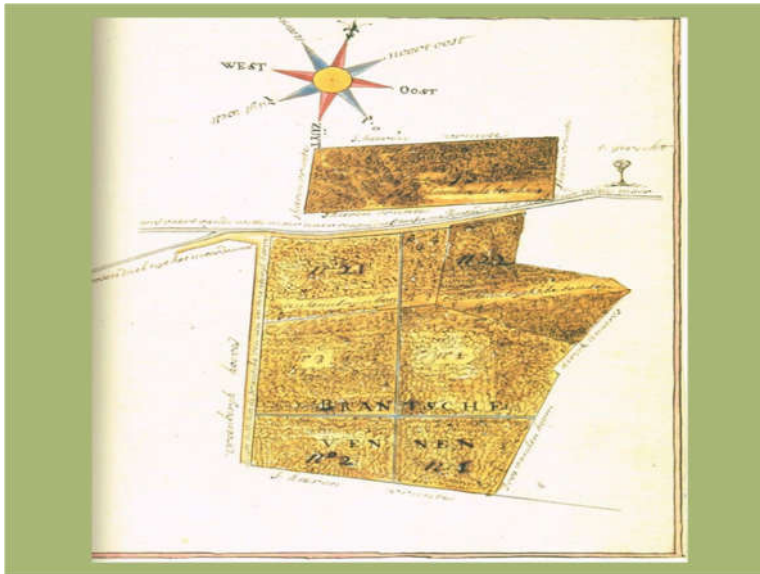
want er is slechts plaats voor 80 personen en vol is vol. Op woensdag 15 april staat vanaf 19.30 uur de koffie voor u klaar. Aanvang lezing is om 20.00 uur. Voor Vrienden en vrijwilligers van de aangesloten landgoederen is de toegang tot de lezing gratis. Andere belangstellenden betalen € 7,50 (inclusief consumptie).

Terugblik op de Vrienden- en Vrijwilligersdag

Het is weer even geleden, maar niettemin het vermelden waard, dat we op 5 oktober 2019 weer hebben genoten van een bijzonder geslaagde Vrienden- en Vrijwilligersdag op het privédomein Hemelrijk van de familie De Belder in Essen.

Allereerst was er een inleiding van mevrouw Carine Schelkens, die de ontwikkeling van het domein in vier perioden beschreef:

- 1: de vroege Middeleeuwen: Het gehucht Hemelrijk en Spilbeek
- 2: van de 12de tot de 18de eeuw: De tijd van de abdij van Tongerlo met de turfontginning (tot 1666) en de abdijhoeves (tot 1798)
3. de tijd van de landeigenaars (1798 – 1961)
4. het landschappelijk arboretum Hemelrijk, in handen van de familie De Belder.

Aan de hand van diverse oude kaarten en foto's ging zij in op de verschillende perioden die uiteindelijk hebben geleid tot de ontwikkeling van het privédomein Hemelrijk.

Aansluitend vertelde de heer Daniel de Belder over het reilen en zeilen van het privédomein. Hij onderschrijft het belang van samenwerking met vrijwilligers en studenten. Door de jaren heen zijn er ca. 250 studenten op Hemelrijk geweest. Jaarlijks zijn zo'n 80

vrijwilligers actief. Het zijn gemotiveerde hulpen, die samenwerken met de vaste tuinbaas.

Hemelrijk is een landschappelijk arboretum. Eerder was de familie betrokken bij het arboretum van Kalmthout. In 1961 is Hemelrijk aangekocht. Op het vlak van houtachtige gewassen heeft de familie vele internationale contacten. Er is op basis van het landschap thematisch ingeplant. Zijn ouders Robert en Jelena de Belder ontwikkelden de 'landscape garden'; zijn oom Georges de 'woodland garden'.

Daniel de Belder gaat ook in op de effecten het wisselende weer en van klimaatverandering op de bomen van het landgoed. Welke soorten hebben het meest te lijden, welke maatregelen worden getroffen, en welke soorten krijgen juist meer kans. Bomen uit de bergstreken, zoals de

Es, krijgen te vroeg een schok door de hoge temperatuur in de winter. De bomen kunnen verzwakken. De rododendrons hebben veel schade opgelopen, door de twee droge zomers. Er is slechts een gering aantal bomen verloren gegaan.

Opvallend is de stijging van het aantal korstmossen. Er is op Hemelrijk geen merkbare invloed van stikstofdepositie. Imkers zijn ook positief over de lange bloeiperiode op het landgoed. Een nadeel voor de gezondheid van de bomen betreft de toename van het aantal insecten door de afwezigheid van natuurlijke vijanden. De warme zomers met meer zonlicht zijn gunstig voor het produceren van wijn in onze streken.

Juist nu zie je het belang van zoveel mogelijk verscheidenheid. De West-Europese flora was voor de ijstijd veel rijker. Wel moeten exoten onder controle gehouden worden, denk hierbij aan de Japanse duizendknoop.

De rondleiding op het domein, onder begeleiding van twee bevrogen gidsen, kon niet lang genoeg duren, nu men bij elke boom wel een bijzonder verhaal kon vertellen. De middag werd afgesloten met een drankje in de Klokhoeve. Kijkt u voor de foto-impressie van deze dag op onze website www.brabantselandgoederen.eu. De volgende Vrienden- en Vrijwilligersdag zal worden gehouden op zaterdag 3 oktober 2020. Noteert u deze datum vast in uw agenda!

PR-medewerker gevraagd!

Onze stichting is op zoek naar een PR-medewerker, die samen met enkele andere vrijwilligers, ons bestuur wil komen ondersteunen op het gebied van de publiciteit, in het bijzonder om bij te dragen aan de bekendheid van onze stichting door het gebruik van social media.

Wij zoeken een persoon die:

- affiniteit heeft met PR en in het bijzonder social media;
- affiniteit heeft met Brabant;
- affiniteit heeft met cultuurhistorie.

Meer weten over deze functie? Stuur een email naar info@brabantselandgoederen.eu of bel met Sammy van Tuyll (06-22605106)

COLOFON

Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen
Woudrichemseweg 38, 4286 LB Almkerk
tel. 0183 400 533

Kijk voor meer informatie op: www.brabantselandgoederen.eu

info@brabantselandgoederen.eu